

Тетяна Стоєва

здобувач вищої освіти

Анатолій Шиян

старший викладач кафедри

кримінально-правових дисциплін

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКСПЕРТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ, ЩО МІСТИТЬ ДЕРЖАВНУ ТАЄМНИЦЮ

У Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України), ухваленому Верховною Радою України в 2012 році, було запроваджено багато нововведень. Одним з них є впровадження у кримінальне судочинство норм, що регулюють правові засади в сфері охорони державної таємниці. Усвідомлюючи необхідність дослідження під час розслідування злочинних посягань в сфері охорони державної таємниці питань щодо наявності (відсутності) відомостей, що становлять таку таємницю, законодавець вперше на законодавчому рівні передбачив особливості проведення цієї експертизи у подібних кримінальних провадженнях. Вони визначені статтею 518 КПК України [1].

Аналіз положень цієї статті свідчить, що проведення такої експертизи може здійснюватися посадовою особою, якій доручено виконання функцій державного експерта з питань таємниць відповідно до закону у сфері державної таємниці.

Поняття «державний експерт з питань таємниці» визначається у Законі України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 року № 3855-ХІІ. Згідно з ним державний експерт з питань таємниць – це посадова особа, уповноважена здійснювати відповідно до вимог цього Закону віднесення інформації до державної таємниці у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, зміни ступеня секретності цієї інформації та її розсекречування [2]. Переважно це – керівники міністерств, центральних органів виконавчої влади та їхні заступники, які визначаються Указом Президента України «Про перелік посадових осіб, на яких покладається виконання функцій державного експерта з питань таємниць» від 19 травня 2020 року № 190/2020 [3]. Виходячи з викладеного, є підстави для констатування, що державний експерт з питань таємниці – це досвідчений та обізнаний фахівець в певних галузях оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та правопорядку, якому надано право приймати рішення згідно з посадою стосовно віднесення відомостей до державної таємниці.

У разі проведення такою особою експертизи в кримінальному

провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю, на неї поширюються права та обов'язки, які передбачені статтею 69 КПК України для експертів, а також статтею 9 Закону України «Про державну таємницю». Крім цього, коло повноважень, прав і обов'язків державного експерта з питань державної таємниці визначаються відповідними відомчими нормативно-правовими актами.

Під час проведення експертизи в кримінальних провадженнях, які містять державну таємницю, державний експерт з питань таємниць у своєму висновку може вирішувати питання щодо: законності віднесення інформації у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку до державної таємниці.

Якщо під час проведення експертизи використовуються методики, технології чи інформація, що містять охоронювану державою таємницю, в описовій частині висновку експертизи ці відомості не зазначаються [1].

Крім цього, варто зауважити, що державний експерт з питань таємниць несе персональну відповідальність за законність і обґрунтованість свого висновку щодо віднесення інформації до державної таємниці або про зниження ступеня секретності такої інформації чи скасування рішення про віднесення її до державної таємниці, а також за умисне неприйняття рішення про віднесення до державної таємниці інформації, розголошення якої може завдати шкоди інтересам національної безпеки України [4, с. 70]. Більше того, у випадку витоку секретної інформації з вини державного експерта з питань таємниць може постати питання про притягнення його до кримінальної відповідальності за таке кримінальне правопорушення.

Спираючись на викладене, можна зробити висновок, що визначені статтею 518 КПК України положення щодо особливостей проведення експертизи у кримінальному провадженні, яке містить державну таємницю, мають чітке і конкретне спрямування – забезпечення національної безпеки в аспекті охорони державної таємниці.

---

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Закон України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 року № 3855-XII / *Відомості Верховної Ради України*. 1994, № 16. Ст. 93.

3. Указ Президента України «Про перелік посадових осіб, на яких покладається виконання функцій державного експерта з питань таємниць» від 19 травня 2020 року № 190/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190/2020#Text>.

4. Князєв С.О. Досвід правового регулювання віднесення інформації до державної таємниці у США. Міжнародний досвід у сфері забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2019. № 1 (25). С. 64-74.